

Jaarverslag Vereniging Oud-Utrecht 2010

Algemeen

Als blijk van waardering voor de vele vrijwilligers nodigde het bestuur van de vereniging hen uit voor de nieuwjaarsborrel op 21 januari in het St. Eloyengasthuis aan de Boterstraat 22. De gastheer, de heer Broekema, vertelde over de geschiedenis van het smedengilde St. Eloy, dat in 1115 was opgericht. Het hieruit voortkomende Handelsbedrijf der Smeden bewaart tot op de dag van vandaag de eigendommen van het voormalige gilde en houdt toezicht op de gang van zaken in het St. Eloyengasthuis. Tijdens de borrel was er gelegenheid het kolfspel te beoefenen onder leiding van rentmeester Jaap Röell. Het bestuur vergaderde in 2010 in totaal tien keer en voerde overleg met alle commissies en met de tijdschrift- en jaarboekredacties.

Tijdens de voorjaarsledenvergadering werd de heer L. Janssen benoemd als penningmeester. Hij volgde daarmee mw. M. van Haandel op, die zich eind 2009 had teruggetrokken. De vereniging telde op 31 december 2010 1981 leden: 1676 gewone leden, 125 huisgenootleden, 39 U-pasleden, 2 leden voor het leven en 5 ereleden. Verder 13 instellingen met winstootmerk, 9 adverteerders en 30 ruilabonnementen.

PR en publiciteit

In het kader van het vergroten van de naamsbekendheid was de PR-commissie vier keer met een stand vertegenwoordigd, ook op de Universiteit waar ze het jongerentijdschrift promootte. Wij brachten vernieuwing aan in onze stand ondermeer door drie prachtige banners, als een soort van achterwand. Onze eigen huisfotograaf Hans Collard leverde foto's om er ansichtkaarten van te maken voor de Standverkoop. In het najaar kwam het huis-aan-huisblad de Oud Utrechter op de markt. Alhoewel we niet gelukkig waren met de naam, omdat dat verwarring met onze eigen naam kan opleveren, is inmiddels gebleken dat dit blad succesvol is. Wij hebben een goede verstandhouding opgebouwd die er toe heeft geleid dat wij met regelmaat via haar melding maken van onze activiteiten en er inmiddels ook reclame wordt gemaakt voor ons tijdschrift.

In het voorbije jaar is de commissie ook in de ondersteuning bezig geweest met de voorbereiding van de nieuwe website. Deze moet aan het eind van het eerste kwartaal 2011 operationeel zijn. Met dit doel trad vanuit de leden Martijn Zondag tot de PR-commissie toe, die een langjarige IT ervaring heeft.

Tenslotte: behalve het bevorderen van de naamsbekendheid is het uitbreiden van het ledental een ander belangrijk doel van de commissie. Wij constateren dat dit aardig lukt. De netto aanwas in 2010 was aanzienlijk. Per ultimo van het jaar zaten we op 1970 leden. En dat zijn vrijwel allemaal betalende leden. Een voor de vereniging unieke situatie in de afgelopen jaren.

Tijdschrift

Hoogtepunt van de jaargang 2010 was het verschijnen van het meer dan dubbeldikke themanummer over Utrechts naoorlogse studentencultuur. Dit nummer, gepresenteerd tijdens het Historisch Café

van april, werd geheel geschreven door studenten Nederlands en geschiedenis van de Universiteit Utrecht. Daarmee droeg het bij aan het streven meer jongeren bij Oud-Utrecht te betrekken. Het nummer kreeg in de Utrechtse media veel aandacht. Ook met artikelen over het Rietveldcollege en het Rudolf Magnus Instituut sloot het tijdschrift aan bij verenigingsactiviteiten. Andere bijdragen verschenen naar aanleiding van exposities in Het Utrechts Archief, een organisatie waarmee de redactie vanouds nauw en prettig samenwerkt. De serie was in 2010 gewijd aan bijzondere palen in het Utrechtse landschap.

In een beleidsbijeenkomst besloot de redactie in de toekomst meer aandacht te besteden aan archeologie, monumentenzorg en cultureel erfgoed en meer te variëren met journalistieke vormen. In de samenstelling van de redactie deden zich geen wijzigingen voor.

Jaarboek

Het eerste exemplaar van het jaarboek 2010 werd op 25 november uitgereikt aan de burgemeester van Oudewater mw. Ruigrok-Verreit, in het oude stadhuis van Oudewater. Tijdens de presentatie lichtten twee van de auteurs hun artikel toe. De heer Van Rooijen vertelde over zijn artikel 'Utrecht in de periode 700-1200. Een archeologische geschiedenis van de stad en een vernieuwende kijk op de vicus Stathe.' Mw Kramer sprak over haar artikel 'De stichters van het Witte Kerkje – geld en religie.' De sprekers werden afgewisseld met een muzikaal intermezzo door de Lierelijers en de middag werd afgesloten met een rondleiding door het stadhuis en een borrel.

Ledenvergaderingen

De voorjaarsvergadering vond plaats op 17 juni in het Bartholomeusgasthuis aan de Lange Smeestraat. Na afloop van de vergadering vertelde mw. C. Stoep over de geschiedenis van het Bartholomeusgasthuis en mw. W. van Egdom over de renovatie en toekomstplannen van het gasthuis.

De najaarsvergadering werd op 4 november gehouden in Bedrijvencentrum Vondelparc, Vondellaan 4. Na de vergadering volgde een uitleg over de herbestemming van het Vondelparc door de heer Gispen. Beide avonden werden afgesloten met een borrel.

Activiteitencommissie

In maart 2010 hebben wij met grote verslagenheid afscheid moeten nemen van onze voorzitter Nel Vlot-Werner. Het succes dat de activiteiten ondervond kwam mede onder haar bezielende leiding tot stand. In de loop van het jaar traden Hans Collard, Bram van der Wees en Lothar von B nninghausen uit de commissie. Hans Collard, sedert 1993 zeer actief lid van de commissie, initieerde de Historische Cafés. Bram van der Wees en Lothar von B nninghausen volgden hem daarin op. Wij zijn alle drie veel dank verschuldigd. Ander nieuws uit 2010 is het feit dat de Activiteitencommissie vrij spoedig nieuwe enthousiaste en actieve leden vond. De commissie bestaat

nu uit Willemien Bor, Ellen Leussink, Anne Marie Molensky, Jannes van der Wal en Jaap van Laar. Gedurende het verslagjaar werden de Historische Café's door een toenemend aantal leden (en mogelijk toekomstige leden vanwege de publiciteit) bezocht. De onderwerpen waren veelomvattend en veelzijdig zoals: het boeiende relaas over leven en werk van componist, Domorganist en directeur van de Utrechtse Muziekschool, dr. Johan Wagenaar (Jaap van Benthem); over het voormalige Houtplein en zijn bewoners (Frits van Wel); met de plannen van de stichting "Voorbereiding Herbouw Schip Domkerk" (Leo Wevers); in een bijzonder HC werd het themanummer van het Tijdschrift over "Jeugd- & Studentencultuur in Utrecht" gepresenteerd. Het werd samengesteld door studenten Nederlands en Geschiedenis (Maurice van Lieshout); over de 140jarige sociëteit De Vereeniging sprak bestuurslid Rob van der Hilst; over de zorgen om Amelisweerd (Jos Korff de Gidts en Jos Kloppenburg). Boekhandel Broese aan de Nachtegaalstraat, invloed op cultuur en literatuur. (Niels Bokhove); Restauraties aan de Dومتoren tussen 1899-1932 (Menno Wiegman); het Museum Kunstliefe (Jaap Röell); over de restauratie van antieke meubelen (Vincent van Drie). Er was een excursie naar de ridderhofstad Sterkenburg in Langbroek (Lothar von Bönninghausen) en naar het 700jarige IJsselstein "van boerenstad tot belastingparadijs" onder leiding van Fred Vogelzang. En er was een mini-cursus Jugendstil met stadswandeling door Els Jimkes en Tineke Barreveld.

Nicolaas van der Monde-lezing

De kou weerhield genodigden en belangstellenden niet om in groten getale te komen luisteren naar prof. dr. K.A. (Koen) Ottenheim, architectuurhistoricus aan de Utrechtse Universiteit. De titel van de lezing was "Utrechtse ridderhofsteden uit de Gouden Eeuw", op zich al een intrigerend onderwerp. Maar echt spannend werd de voordracht door het thema: waarom hield de Utrechtse adel niet van classicistische landhuizen?

Rond het midden van de zeventiende eeuw zijn in het Sticht – onder meer in Renswoude, Amerongen en Houten (kasteel Heemstede) – verschillende adellijke huizen gebouwd in een voor die tijd ongebruikelijke stijl. Werden elders in het land tal van prominente paleizen, landhuizen en buitenplaatsen in de toen gangbare classicistische stijl opgetrokken, bij de oude Stichtse families riep deze antieke architectuurtaal blijkbaar weerstand op. Zij gaven kennelijk de voorkeur aan een nieuwe vorm van 'riddermatig' bouwen.

Toegelicht met vele fraaie beelden maakte Ottenheim duidelijk dat de Stichtse ridders het zich voor hun positie eenvoudigweg niet konden veroorloven de oude attributen als torens, transen en slotgrachten achter zich te laten. "Modern" bouwen was alleen weggelegd voor rijke burgers of, verrassend, voor de hoogste adel. Die had het ridderlijke bouwen niet nodig om zich te doen gelden. Voorbeelden uit Schotland lieten zien dat zich elders in Europa vergelijkbare ontwikkelingen hebben voorgedaan.

Deze essentie van de presentatie, met veel humor gebracht, maakt dat de toehoorders met andere ogen naar 17e eeuwse buitenplaatsen en ridderhofsteden zullen kijken.

Het onderwerp van de lezing paste in het streven van Oud-Utrecht om de aandacht duidelijk ook op de provincie te richten. De gelukkig goed verwarmde Pieterskerk was met 225 à 250 bezoekers goed gevuld. Koffie, gebak, wijn en andere drankjes waren deze keer voor rekening van de vereniging, omdat het de 25ste Van der Monde-lezing was. Toliën Wilmer werd gehuldigd vanwege haar jarenlange inzet voor deze inmiddels eerbiedwaardige institutie.

Commissie Cultureel Erfgoed

De activiteiten van de commissie werden mede bepaald door de in maart 2010 gehouden gemeenteraadsverkiezingen. Het gemeentebestuur is immers in belangrijke mate bepalend voor het wel en wee van het cultureel erfgoed in onze stad. Wij hebben een aantal gesprekken georganiseerd met individuele raadsleden, om een beeld te krijgen van de standpunten van verschillende fracties en de beïnvloedingsmogelijkheden. De belangrijkste vraag voor onze commissie, maar zo blijkt ook voor raadsleden is: hoe kom ik tijdig op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen, zodat ik hier nog invloed op kan hebben?

De commissie heeft op diverse momenten getracht invloed uit te oefenen. Zo heeft de commissie namens Oud-Utrecht eerst een brief aan de raad gestuurd en vervolgens ingesproken op een raadsinformatieavond over de voorgenomen sloop van het gebouw van het Gerrit Rietveldcollege. Ook is een artikel over dit gebouw verschenen in Tijdschrift Oud-Utrecht. Helaas hadden de collegepartijen in het kader van het nieuwe collegeakkoord een deal over dit project gesloten en lijkt de sloop onafwendbaar.

Zorgelijk is het behoud van de Cereolfabriek. Hoewel de gemeente behoud van de oudste delen van het gebouw nastreeft, lijkt de planvorming in een impasse te zijn geraakt. In een brief aan de raad hebben wij onze zorgen uitgesproken. Daarna werd overigens bekend dat rijk en provincie subsidie voor het project beschikbaar hebben gesteld. Hopelijk brengt dat de realisatie verder.

Ook over een andere in ruïneuze staat verkerende fabriek hebben wij ons gebogen, te weten Prozee ofwel Neerlandia langs de Vaartse Rijn. Wij hebben gereageerd op het stedenbouwkundig programma van eisen, dat gelukkig uitgaat van gedeeltelijk herstel van het gebouw en verplaatsing en instandhouding van de schoorsteen. Wij vragen aandacht voor de behoud van het zicht op de fabriek vanaf de overzijde van het kanaal, die door nieuwbouw in het gedrang raakt.

Het reageren op concrete bedreigingen van erfgoed is een van onze taken. Wij proberen ook mee te denken over verbetering van de openbare ruimte. Zo zijn we in samenwerking met een evenementenbureau aan het uitzoeken of er op de Mariaplaats regelmatig een curiosamarkt kan worden georganiseerd. In 2011 zullen bij wijze van proef enkele markten op zondagen worden georganiseerd. Met als langetermijndoel het geven van een nieuwe functie aan dit plein.

Belangrijk voor onze commissie is het onderhouden van contacten met verwante organisaties. Zo hebben wij in 2010 gesproken met vertegenwoordigers van de Historische Kring Tolsteeg - Hoograven, Bond Heemschut, Museum Zuilen, Historische vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens, Landschap Erfgoed Utrecht, twee wethouders en natuurlijk diverse ambtenaren van de gemeente Utrecht.

Groot Evenement 2010

De vereniging organiseerde op zaterdag 12 juni 2010 het jaarlijkse groot evenement. Dit jaar was dat een verrassingsboottocht over de Vecht. Het bijzondere van deze tocht was dat niet alleen gevaren werd. Er werden ook locaties bezocht aan de Vecht. Gastheren en gastvrouwen ontvingen in hun fraaie behuizing de deelnemers aan deze dag. De volgende locaties werden aangedaan: de Priorij Emmaus, en de huizen Vreedenhoff en Herteveld. We werden bij de zusters in de Priorij Emmaus met koffie ontvangen; daarna kregen we een rondleiding door het klooster. We gebruikten de lunch op Vreedenhoff en de afsluitende borrel was in Herteveld. Tijdens de tocht gaf Steven de Clercq, voormalig directeur van het Universiteitsmuseum en bewoner van een van de huizen, uitleg over de architectuur en het landschap aan de Vecht. Er waren ca 80 deelnemers.

Bestuur, redacties en commissies

De samenstelling van bestuur, redacties en commissies was in 2010 als volgt:

Bestuur

drs. H.A.H.A. Willemsen, voorzitter (vanaf 25 juni 2009); M.A. Wiegman, secretaris (vanaf 25 juni 2009); L.L. Janssen, penningmeester (vanaf 17 juni 2010); W. Deijkers, clusters (vanaf 19 november 2009); drs. A.M.P. de Wever, pr-zaken (vanaf 25 juni 2009); mw. M.I.Y Idsinga, notulen; mw. drs. J.E. Krijnen, bestuursondersteuning

Redactie Tijdschrift

drs. M.F.R.J. van Lieshout (eindredacteur); prof. dr. L.J. Dorsman; mw. drs. E. de Ligt; mw. drs. M.C. van Oudheusden; mw. drs. J.C.M. Pennings; R.P.N. Rhoen; mw. drs. B. van Santen; dr. K. van Vliet

Redactie Jaarboek

mw. E. Stronks; mw. drs. M.A. van der Eerden-Vonk; drs. R. Koot; drs. H.L.Ph. Leeuwenberg; dr. J. Renes; drs. J. van der Spek; drs. M.H. Stafleu; drs. F. vogelzang

Activiteitencommissie

jhr. Drs. L.D.M.T. von Bönninghausen; Mw. W.J. Bor; P.J.M. Collard; J.K.L. van Laar; mw. P. Vlot-Werner; A. van der Wees; mw. E.M. Leusink; mw. A.M. Molensky; ing. J. van der Wal

Commissie Cultureel Erfgoed

mr. E. van der Biezen; mr. H. Beugels; R.W. Bloemendal BA; mw. M. Dorigo; M. de Graaf; dr. K. van der Haven; drs. M. Hoekstra; Ing. J.R. Hoojerland; drs. J. de Leede; dhr. Lelarge; drs. P. Lelarge; mw. drs. C. den Hartog (adviseur)

PR-commissie

drs. J. Teunenbroek; mw. drs. A.C. Werkhoven-Scherpel; drs. A.M.P. de Wever; drs. R. Wijkhuizen; M. Zondag

Cluster Nicolaas van der Monde-lezing

E.M. van den Berg; H. de Bruijn; mw. drs. E.L. Jimkes-Verkade; mw. A. Reintjes; mw. drs. A. Witvliet-van den Berg; ir. P. van Gaalen

Cluster website Oud-utrecht

J. Tirion

Cluster Fotografie

P.J.M. Collard; mw. M. Dorigo; J. Mulder; J. Vermeulen

Cluster Groot Evenement

mw. M.J. Barreveld-Hordijk; P.J.M. Collard; W. Deijkers; drs. H.A.H.A. Willemsen; mw. drs. C.C.S. Wilmer

Kroniek

Dhr. F.Kaiser

Cluster losse en administratieve taken

mw. E. Bakker-Labordus; mw. J. van Beusichem; mw. J. Brakkee; mw. S. Brandligt; mw. J. Gosen-Berendse; M. Hoekstra; mw. B. Kuperus-Moeyes; mw. J.M. Lasseur; mw. L. van Loon; dr. A.P.J. Miltenburgmw. E. O'Connor; mw. I. Passenier

Vertegenwoordigingen

Stichting Utrechtse Kastelen: dr. R.E. de Bruin; Stichting Leerstoel Utecht Studies: mr. H.W.W. Kernkamp; mw. mr. E.S.C. Erkelens-Buttinger; Provinciale commissie Utrecht van de Bond Heemschut: drs. G.H. Abrahamse; Utrechts Monumentenfonds: mw. J. Ernst; Stichting Utrechts Geveltekenfonds: drs. P.O.J.M. Krijnen

Bestuur SPOU

mr. H.H.W. Kernkamp, voorzitter; mr. D.J. Brauckmann, penningmeester; mw. drs. E.M. Dijkhuizen, directeur; dr. A.P.J. Miltenburg, secretaris; drs. N.A.W. van Xanten, tweede penningmeester; drs. G.H. Abrahamse; mw. drs. R. Efdée; mr. D. Kok

Stichting Steunfonds Oud-Utrecht

drs. H.A.H.A. Willemsen, voorzitter; mr. L.L.Janssen, penningmeester; drs. G.H. Abrahamse